

політичної свідомості та культури, переосмислення власного досвіду державотворення тощо.

Список використаної літератури:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: [Монографія]. – К., 2000- 384 с.
2. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна. – К., 1997.-200 с.
3. Бодуен Ж. Вступ до політології. – К., 1995.-245 с.
4. Брегеда А. Ю. Політологія: Навч. -метод, посібник для самост. вивч. дисц. – К., 1999.-108 с.
5. Базар І. М. Політична етнологія як наука: історія, теорія, методологія, праксеологія. - К., 1994- 310 с.
6. Гаєвський Б. Українська політологія. – К., 1995.- 328 с.
7. Гаєвський Б. Філософія політики. – К., 1993.-158 с.
8. Гальчинський А. Кінець тоталітарного соціалізму, а що далі? – К., 1996.- 203с.
9. Гелей С., Рутар С. Основи політології. -Львів, 1996.- 350 с.
10. Гелей С. Д., Рутар С. М. Основи політології. Навч. посібник. – К., 1999.-200 с.
11. Пірен М. І. Етнополітика. – К., 1997.-180 с.
12. Потульницький В. Історія української політології. – К., 1992.-170 с.
13. Лапшин С.А. Політологія Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.

Мудрак В.

УКРАЇНА: ВІД МАЙДАНУ ДО МАЙДАНУ

Євромайдан та Революція Гідності стали наймасштабнішими подіями в новітній історії України, засвідчивши також нові зсуви в колективній свідомості суспільства. Потужні виклики, спричинені не лише внутрішньополітичними чинниками, але й зовнішньополітичними, змінили українське суспільство. Траєкторія розвитку цих подій дає підстави для виокремлення кількох складових революційного процесу. Якщо Євромайдан із підписанням Угоди про асоціацію досяг свого логічного завершення з точки зору документування процесу, то інші каталізовані революційні процеси не досягли свого вирішення

Ключові слова: Євромайдан, Революція Гідності, етапи, причини, характер, євроінтеграція.

1 грудня 2016 р. президент України, Петро Порошенко підписав два укази: про відзначення щорічно 21 листопада Дня гідності та свободи і 22 січня — Дня Соборності України. Перед підписанням цих указів глава держави зазначив: «Україна — це територія гідності і свободи. Такими нас зробила не одна, а дві революції — наш Майдан 2004 року і Революція Гідності 2013 року. Це був надзвичайно важкий іспит для України, коли українці продемонстрували свою європейськість, гідність і своє прагнення до свободи». Як і раніше, 22 січня відзначатиметься День Соборності України з нагоди проголошення у 1919-у Акта злуки УНР і ЗУНР [2,с.1].

День гідності і свободи, зазначається в указі, започатковано з метою утвердження в Україні ідеалів свободи і демократії, збереження та донесення до нинішнього і майбутніх поколінь об'єктивної інформації про доленосні події в Україні початку ХХІ століття, а також вшанування патріотизму і мужності громадян, які восени 2004 року і в листопаді 2013 — лютому 2014 рр. стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини та громадянина, національних інтересів українського народу та його європейського вибору.

Очікування і розчарування:

На мій погляд, День гідності і свободи — це, передусім, привід для того, щоб осмислити, що з нами сталося і що нам далі робити. В першу річницю Революції Гідності, очевидно, багато людей згадають перипетії подій на Майдані, спробують відповісти на запитання: що змінилося на краще в нашій країні в результаті Майдану, що здійснилося з того, на що ми сподівалися і за що багато хто з нас боровся? В ім'я чого принесені величезні людські жертви, чи виправдані вони і скільки їх ще може бути? Думаю, чимало людей скажуть: краще б уже було жити при «режимі Януковича», ніж втратити Крим і вести війну на Донбасі, наслідки якої можуть бути фатальними для України. Очевидно, такі думки мають право на існування, проте, на мій погляд, режим Януковича можна порівняти з раковою пухлиною. Якби ми її залишили, то вона вразила б остаточно і безповоротно весь державний організм, все суспільство. Продовження панування режиму Януковича неминуче перетворило б Україну в злиденну і безправну російську колонію.

Отже, які зміни в результаті Революції Гідності можна зарахувати до позитивних? Народ змінив владу: був повалений злочинний режим Януковича. В умовах війни успішно пройшли президентські і парламентські вибори. Підписано Угоду про асоціацію з ЄС, що поклато початок реформуванню українського суспільства та держави відповідно до європейських стандартів. Хоча і з багатьма вадами, та все ж розпочався процес люстрації держчиновників вищого рівня. До нашої країни ставлення світової спільноти змінилося на краще. Сьогодні Україну сприймають як державу, більшість населення якої готова боротися за незалежність, демократію та європейські цінності. В російсько-українському конфлікті цивілізований світ підтримує Україну, тоді як путінська Росія опинилася майже в повній ізоляції.

З іншого боку, очевидно, що не всі вимоги активних учасників Революції Гідності реалізовані. Вельми повільно просувається процес реформування суспільства і держави. Боротьба з корупцією все ще залишається на рівні декларацій. Результати парламентських виборів не дуже радують: надто багато у Верховній Раді виявилось депутатів з «колишніх», які складали кістяк режиму Януковича. І в той же час партія українських націонал-патріотів «Свобода», на жаль, не потрапила до парламенту.

Важким ударом для України стала анексія Криму і війна на Донбасі. Але ці проблеми виникли не внаслідок Майдану, а в результаті неоголошеної і підступної агресії з боку путінського режиму, що намагається зупинити революційні процеси в Україні, вплив яких може бути згубним для нього і його

імперських амбіцій. Загальновідомо, що незалежність не отримують у вигляді подарунка. Незалежність, як правило, завойовується ціною життів кращих синів народу. Сьогодні тисячі українських воїнів перебувають у неймовірно тяжких умовах на східному фронті і щодня десятки з них гинуть, стають каліками... Таку страшну ціну наш народ змушений платити за свою справжню, а не бутафорську незалежність, якою вона була попередні 23 роки [4, с.3].

Два Майдани: спільне і відмінне

За короткі 23 роки Незалежності Україна пережила дві революції, які назавжди будуть закарбовані на скрижалях не тільки української, а й світової історії. Помаранчева революція розпочалася 22 листопада 2004 р., Єврореволюція — 21 листопада 2013-го року. Рівно через 9 років й 1 день. Порівнюючи дві революції за їх масштабами і наслідками для українського суспільства, маємо відзначити, що Помаранчева революція піднялася практично на підтримку однієї людини — Віктора Ющенка, тоді як Євромайдан став результатом цивілізаційного вибору українського народу між Європою і Євразією. Метою Євромайдану була зміна корумпованої і неефективної державної системи.

На жаль, керманичі Помаранчевої революції на чолі з В. Ющенком не виправдали покладених на них народних сподівань. Втім, поразка Помаранчевої революції допомогла нам краще зрозуміти, що треба міняти не людей у корумпованій владній системі, а саму систему. Обидві революції почалися на Майдані Незалежності, тому ми маємо два Майдани — 2004 р. і 2013—2014 рр. Обидва стихійні Майдани мали свої організовані злочинною владою Антимайдани. Люди на обох Майданах боролися не за матеріальні цінності, а за духовні — свободу, гідність, демократію[3, с.4].

Елемент насилля в Помаранчевій революції був мінімальний, і це є великим позитивом. За весь час протистояння не було жодного випадку насильства ні з боку силових структур, ні з боку учасників мирних протестних акцій «помаранчевих». Принаймні жодна людина не загинула в результаті зіткнень протестувальників із силовиками. На жаль, на Євромайдані насилля не вдалося уникнути. Єврореволюція виявилася незрівнянно жорстокішою порівняно з Помаранчевою. При цьому до невинуватого насилля вдавалися обидві сторони — як захисники режиму, так і протестувальники. На мій погляд, якби не було насилля, то Революція Гідності могла б досягти кращих результатів і ми б не мали таких жахливих жертв і втрат. На превеликий жаль, криваві події в центрі Києва перекреслили багато позитивного, успадкованого Євромайданом від Помаранчевої революції. Але все сталося так, як сталося.

Можливо, найважливіша відмінність між двома революціями полягає у різних масштабах втручання з боку Росії. Якщо у 2004 р. Москва здійснювала переважно політичний, економічний та інформаційний тиск з опорою на свою агентуру і «п'яту колону», то на додаток до перелічених форм тиску на другий день після перемоги Революції Гідності Росія вдалася до брутальної агресії проти України із застосуванням своїх регулярних військ.

Майдан-2004 р. був більш організованим й одностайним, тоді як Євромайдан не мав одного всіма визнаного лідера. Лідери опозиції не стали керівниками Майдану, бо Майдан — це громада, представники різних верств населення, а не політичні партії. Революція тим і відрізняється від спланованого перевороту, що вона є «живою творчістю мас» і розвивається за своїм внутрішнім сценарієм, усі нюанси розвитку якого важко передбачити. Як і в 2004-у, так і в 2013—2014 рр. рушійною силою обох революцій виступила молодь, яка вже не була продуктом виховання радянської системи, для якої вже не існувало залізної завіси та інформаційних обмежень, яка вже не боялася можновладців.

Більшість народів світу сприйняла Помаранчеву революцію як унікальне явище в новітній європейській історії. Як казали самі європейці, «в дні Помаранчевої революції у Києві билось серце Європи». І як заявив член Європарламенту, колишній прем'єр-міністр Бельгії Гі Верховстат, «Євромайдан у Києві — найбільша проєвропейська демонстрація в історії Європейського Союзу».

Очевидно, порівнянь і паралелей між двома революціями можна проводити ще багато, проте і сказане дозволяє зробити висновок: Майдан 2013—2014 років є продовженням Майдану 2004-го р., Революція Гідності є завершенням Помаранчевої революції.

Революція заради еволюції.

Помаранчева революція тривала практично один місяць — з 22 листопада 2004 року, коли були оголошені попередні результати другого туру президентських виборів

(В. Янукович — 49,4%, В. Ющенко — 46,6%), до 26 грудня, коли за результатами переголосування другого туру В. Ющенко отримав 51,9% голосів, а В. Янукович — 44,2%. Революція Гідності розпочалася 21 листопада 2013 року — як реакція на рішення уряду М. Азарова про призупинення процесу підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом — і триває досі. І ця революція триватиме ще не один рік, поступово переростаючи в еволюцію, оскільки лише еволюційний розвиток суспільства є найефективнішим і найпродуктивнішим.

Помаранчева революція завершилась обранням В. Ющенка на пост президента. Революція Гідності має тривати доти, доки ми не побудуємо в Україні європейську, сильну, заможну й успішну державу, незалежно від того, хто буде на посаді президента, а хто — на посаді прем'єр-міністра.

У горнилі Революції Гідності, яка переросла в національно-визвольну боротьбу проти російського імперіалізму, народилася нова українська нація — сплав українців, росіян, представників інших етносів як на Заході, так і на Сході України. Їх об'єднує одне прагнення — бути вільними людьми у вільній європейській державі, в якій перед законом усі рівні. Час поводити, месій і вождів закінчився. Нарешті, як записано в Конституції, наш народ стає джерелом влади і має фундаментальне право наймати собі на службу достойну його владу, визначаючи їй межі повноважень та обов'язків.

Народ має примушувати владу служити собі, а не обслуговувати її, як це було протягом усіх попередніх років квазінезалежності України, коли можновладці могли комфортно сидіти довгими роками в керівних кріслах, влаштовувати краще життя собі, своїм дітям та онукам, розпродувати або розкрадати національні багатства і ні за що не відповідати, бо закони існували лише для пересічних, бідних і беззахисних людей. Тому від сьогодні і надалі влада на всіх рівнях має постійно звітувати за свою роботу перед громадою, яка, в свою чергу, повинна мати можливість її змінювати на чесних, демократичних і прозорих виборах, якщо влада не справляється з обов'язками. Робота у владних структурах має стати тяжкою і відповідальною працею, а не джерелом збагачення, як це було раніше. До влади мають приходити не ті, хто голосніше за всіх кричить про свій патріотизм, а ті, хто знає, що і як робити на користь суспільству. До влади передусім мають приходити високого рівня патріотичні фахівці, спеціалісти й організатори.

Майдани і революції мають відбуватися не раз на 10 років у вигляді політичних землетрусів, а стати перманентним революційно-еволюційним процесом, насамперед, у душах, головах, свідомості людей. Шлях мирних, конституційних демократичних перетворень суспільства — важкий і тривалий, але його треба пройти крок за кроком, набравшись терпіння і сили волі, з метою виконання найважливіших і доленосних завдань, які стоять перед українським народом, реформування усіх сфер життєдіяльності суспільства і держави відповідно до європейських стандартів і наших зобов'язань, зафіксованих в Угоді про асоціацію з Європейським Союзом.[1, с.14]

Європейська інтеграція України виникла не сьогодні і не вчора, вона має тисячолітню історію. Тому не дивно, що нині переважна більшість українського народу, а не тільки керівництво, прагне стати частиною європейської співдружності народів. Однак поряд із запозиченням європейських цінностей маємо берегти власні національні цінності, які формувалися впродовж багатьох століть і становлять основу нашого світосприйняття, нашої ідентичності. Тільки на шляху взаємодії та взаємозбагачення кращих елементів європейської культури й «українського світу» можливе будівництво нової Європи, яка зможе протистояти імперським амбіціям путінської Росії та архаїчного «руського мира». Після Помаранчевої революції та Революції Гідності всі спроби путінського режиму повернути Україну в колоніальне стійло приречені на поразку, оскільки Україна вже фактично стала частиною європейської спільноти і її підтримує увесь цивілізований світ.

Отже, завтра українці відзначатимуть річницю відразу двох революцій: десяту — Помаранчевої і першу — Революції Гідності. В цей день по всій Україні відбудуться урочисті зібрання, мітинги і віче, на яких українці вшанують пам'ять Небесної Сотні, а також наших бійців, які полягли за свободу і незалежність України у війні проти російської агресії, що триває і зараз.

Зранку 21 листопада у Києві на Майдані Незалежності відбудеться церемонія запалювання лампадок і покладання квітів від перших осіб держави до пам'ятного хреста Героям Небесної Сотні на вулиці Інститутській. Впродовж

дня експонуватиметься фотогалерея подій на Майдані і в зоні АТО. Бійці Самооборони Майдану пройдуть «маршем гідності» від Михайлівської площі до Майдану Незалежності. Очікується, що цього дня в столиці України фінішуватиме автопробіг Варшава — Київ, присвячений подіям на Майдані, а також відбудеться міжнародна благодійна акція «Україна — це я», під час якої з лампадок встановлять конструкцію у вигляді Герба України. В Українському домі експонуватиметься фотогалерея, відбудеться презентація документальних фільмів і книг про дві українські революції XXI століття. Надвечір на Майдані Незалежності збереться народне віче. Опісля кияни і гості столиці послухають «Пісні свободи», з якими наші герої йшли і йдуть сьогодні на смерть за незалежність нашої Батьківщини.

Патріотична громадськість Одеси також готується належно відзначити День гідності і свободи. 21 листопада о 18.00 небайдужі городяни зберуться на мітинг біля пам'ятника Дюку, де активісти Одеського Євромайдану говоритимуть про боротьбу за нову європейську Україну. 22 листопада, в День пам'яті жертв голодоморів, о 13.00 відбудеться покладання квітів до Пам'ятника жертвам Голодомору (1932—1933 рр.) на Лідерсовському бульварі. Після цього відбудеться хода до Соборної площі, на якій пройдуть панахида, а також мітинг-реквієм. О 18.00 активісти, одеські євромайданівці зберуться біля пам'ятника Дюку. 23 листопада, знову ж таки біля Дюка, о 12.00 почнеться народне віче, після якого можна буде ознайомитися з тематичною фотовиставкою в Історико-краєзнавчому музеї, що на Гаванній, 4.

Хотілося б сподіватися, що про гідність і свободу українського народу ми згадуватимемо не лише 21 листопада, а будемо відстоювати ці найвищі цінності у своєму повсякденному житті і праці на благо кожної української сім'ї і всього українського народу. Успіх реалізації ідеалів Революції Гідності сьогодні залежить від праці кожного з нас. Якщо кожен із нас вболіватиме за долю своєї країни і житиме за принципом «якщо не я — то хто?», ми неодмінно переможемо всі наші негаразди, всіх внутрішніх і зовнішніх ворогів і виведемо нашу дорогу неньку-Україну із тієї тяжкої скрути, в якій вона нині опинилася.

Список використаної літератури:

1. Бурлакова В. Хроніки Гідності/В.Бурлакова//Український тиждень.- 2014 №23(343).-6-12.червня .-с.14
2. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 29грудня 2014року [Електронний ресурс]
3. Грабовський С. Донбас прагне «сильної руки» цензури і сумує за СРСР//Грабовський//Український тиждень.-2013.- 16 червня.
4. Золкіна М Європейська інтеграція як потенціал для консолідації українського суспільства/М.Золкіна//Громадська думка :Інформаційно - аналітичне видання .- К.; Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва», 2014.-№02(22) .- с. 14
5. Штомпка П. Социология социальных изменений. [пер.с англ. под. ред. В.А. Ядова] / П. Штомпка .- М.:Аспект Пресс, 1996 – 416 с.

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ ТА РИМУ

У статті на основі аналізу наукових праць досліджуються етапи розвитку політичних ідей та явищ у Стародавній Греції та Римі.

Ключові слова: Стародавня Греція та Рим, аристократична думка, гомерівська думка, монархія, демократія, форми державного правління

Актуальність теми статті: полягає у тому, що уважно та детально розглянувши етапи становлення політичної думки зі стародавніх часів, набагато легше орієнтуватись та розуміти політичні події та процеси сьогодні

Мета даної статі: прослідкувати етапи розвитку політичної думки та становлення політики як науки із часів великих правителів та філософів Стародавньої Греції та Римської Імперії

Дана проблема знайшла відображення у роботах дослідників В. Бебика, В.Нерсисянца, Б. Гаєвського, Е. Лейста та інших

Вагомий внесок у політичну теорію належить давньогрецьким мислителям. Категорія "політика" з часу її появи у Давній Греції використовувалася на означення форм життя вільних і повноправних індивідів, а поняття "право", "закон" — як виразники свободи, регулятори взаємин у суспільстві вільних людей, як норми політичної справедливості. Ця політична ідеологія пройшла шість головних етапів, кожен з яких характеризує окремий напрям політичного мислення. [2, с. 21]

Етап античних, міфічних уявлень. Представлений аристократичною (гомерівською), демократичною (гесіодівською) та "хлопською" (орфічною) думками. Загальна їх риса — спроба змалювати виникнення Всесвіту, людини, суспільства, держави з позицій релігійно-міфологічного світогляду.

Етап формування філософських поглядів на політичні процеси. Започаткований творчістю "семи мудреців" (кін. VII — поч. VI ст. до н. е.). [1, с. 76]

На розвиток політичної ідеології особливо вплинуло вчення Демокріта (470—366 до н. е.). Про справедливість у політиці як відповідність природі, про суспільство, державу і закони як штучні утворення людей внаслідок природного процесу, про політичний конформізм і моральну солідарність вільних громадян як необхідний компонент "хорошої" держави. Демокріт доводив земне, а не божественне походження людини (з землі і води), суспільне, а не небесне походження права. У контексті тих ідей фігурували вчення Піфагора (580—500 до н. е.), Геракліта (630—470 до н. е.) та деяких інших давньогрецьких мислителів. [4, с.54]

Ідеальна держава, за Платоном, є посередником між космосом і людською душею і виконує три функції (радницьку, захисну і ділову), які покладаються на три відповідні стани (правителів, воїнів і виробників). Вона дотримується принципу розподілу праці, зрівнює у правах жінок і чоловіків, встановлює для правителів і воїнів спільність майна, дружин і дітей, долає розкол на бідних і

багатих, виводить на верхівку державного правління наймудріших і найблагородніших аристократів-філософів. [5, с.316]

Згодом він розглядав чотири стани громадян, рівних у межах кожного стану ("нерівна рівність"). До громадян не зараховував рабів та іноземців. Платон виділяв 8 форм державного правління:

- істинне правління;
- законна монархія (царська влада);
- незаконна монархія (тиранія);
- законна влада небагатих (аристократія);
- незаконна влада небагатих (олігархія);
- законна демократія (на основі законів);
- незаконна демократія (за відсутності законів);
- тімократія (ненависний Платону тип владування).

Демократія — лад "приємний і різноманітний", але вона урівнює рівних і нерівних від природи людей, а тому переростає в тиранію — "панування найгіршого обранця народу, оточеного натовпом негідників". Справедливість у тому, щоб кожний стан займався своїм і не втручався в чужі справи ("кожному — своє"). Політика — "царське мистецтво", засноване на знаннях і таланті правити людьми [6].

Етап започаткування емпірико-теоретичного підходу до вивчення політичних проблем і оформлення давньої політичної науки як специфічної галузі знань. Пов'язаний він з творчістю одного з найвидатніших мислителів — Аристотеля (384—322 до н. е.), який розглядав людину як об'єктивне начало всіх політичних явищ.

Етап поступового занепаду давньогрецької державності під тиском Македонії і Риму (III—II ст. до н. е.). Цей період характерний злетом започаткованої Аристотелем політичної етики, об'єктом вивчення якої були природа, внутрішня структура, місце політичної моралі в системі політичних відносин і суспільному житті [6].

З 146 р. до н. е. Греція була підпорядкована Римові, і могутній інтелектуальний струм мислителів Еллади пронизав і Римську Республіку, політична думка в якій розвивалася і на власній основі під відчутним впливом релігійних вчень і боротьби патриціїв та плебеїв, вільних і рабів.

Власне політико-теоретична думка заявила про себе в Римі лише в I ст. до н. е. Її засновником вважають Марка Туллія Цицерона (106—43 до н. е.). У працях "Про державу", "Про закони", "Про межі добра і зла", "Про обов'язки" він суттєво розвинув ідеї про державу як республіку — справу народу, згуртованого спільними інтересами і згодою в питаннях права. [3, с. 98]

Неабиякий вплив на подальший розвиток світової політичної думки справили римські юристи I—III ст. н. е.: Сабін, Гай, Папініан, Ульпіан, Модестин, Павло та ін. Вони підняли розуміння права і закону на емпірико-теоретичний, логіко-понятійний, концептуальний рівні, а політичні доктрини ввели в правовий контекст. Справедливість (юстицію) тлумачили як "волю віддавати кожному своє право".

Значно вплинула на подальші політичні процеси і політичну теорію здійснена римськими юристами кодифікація імператорських конституцій, яких було кілька тисяч. Та найціннішою політико-правовою пам'яткою став Корпус юріс цивіліс — "Зведення Юстиніана" (VI ст.). Саме воно виявилось наймогутнішим джерелом багатовікового запозичення засад римського права більшістю європейських країн, що відчутно вплинуло на еволюцію політичної думки та політичне життя.

Отже, ми бачимо, що вже в Стародавній Греції були створені соціально-політичні теорії, які багато в чому визначили подальший розвиток соціально-політичної думки. Давньогрецькі мислителі були першовідкривачами в численних галузях людського пізнання. Тому можна говорити не лише про внесок античних греків в історію філософської, політичної і правової думки, але і про створення ними фундаменту і формулюванні відправних ідей і концепцій у різноманітних сферах теорії та практики.

Кожна пора, звертаючись до творчої спадщини стародавніх греків, по-своєму вчилася в них, інтерпретувало їх теоретичні досягнення і їх духовний досвід при вирішенні актуальних проблем своєї сучасності. Величезний вплив на подальший розвиток політико-правової ідеології зробило вчення Платона. Під його впливом склалися філософські та соціально-політичні погляди Аристотеля, стоїків, Цицерона та інших представників античної політичної думки. Висунуті Платоном ідеї «правління філософів» і «мудрих законів» були сприйняті багатьма мислителями епохи Просвіщення. [2, с.25]. Далеко за межі античності вийшло вплив політико-правових ідей Аристотеля.

Широке поширення в подальшій політичній думці одержало запропоноване їм визначення держави як об'єднання громадян заради загального блага. У політичну ідеологію Середньовіччя та Нового часу з аристотелівського вчення перейшли класифікація форм держави, положення про причини зміни політичних станів, змішаному державному устрої.

У минулому і нині представники різних теоретичних та ідейно-політичних напрямів, шкіл і рухів постійно черпали і продовжують черпати з історії давньогрецької філософської і політико-правової думки різноманітні відомості, знання і аргументи для обґрунтування обстоюваних ними позицій, критики на адресу своїх супротивників.

Список використаної літератури:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: [Монографія]. – К., 2000. - с. 76
2. Бодуен Ж. Вступ до політології. – К., 1995. – с. 21, 25.
3. Базар І. М. Політична етнологія як наука: історія, теорія, методологія, праксеологія. - К., 1994. – с. 98.
4. Гаєвський Б. Філософія політики. – К., 1993. – с. 54
5. Гелей С. Д., Рутар С. М. Основи політології. Навч. посібник. – К., 1999. – с. 316.
6. Інтернет джерело: osvita.ua